
KRÓNIKA

TUDOMÁNYOS AKADEMIÁT LÉTESÍT VAJDASÁG. Huzamosabb előkészületek után a tartományi képviselőház végrehajtó tanácsa javaslatot tett a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia létrehozására. A javaslat azután született, hogy a végrehajtó tanács megállapította: Vajdaságnak megvannak a feltételei egy ilyen jellegű intézmény létrehozására. Indoklásában egyebek között az áll, hogy tartományunkban jelenleg 98 tudományos, vagy tudományos munkával is foglalkozó intézmény működik, a tudományos munkával foglalkozók száma pedig mintegy tízezer. A végrehajtó tanács úgy véli, hogy az akadémia létrehozásával szorosabb lenne a kapcsolat a tudományos munkában jelentős sikert elért tudósok, kutatók és művészek között, s feltételeket biztosítanának a legkülönbözőbb tudományágak még gyorsabb fejlődéséhez. A leendő akadémia tovább fejlesztené tudományos és művészeti életünknek minden pozitív törekvését, elsősorban pedig a soknemzetiségű Vajdaság tudományos, kulturális és művészeti sajátosságát fejezné ki. Nem utolsó sorban, újabb tudományos potenciálokat szabadítana fel az itt élő nemzetek és nemzetiségek soraiban egyaránt — áll az akadémia megalapítására tett törvényjavaslat indoklásában.

HARMINCÖT ORSZÁG LEGJOBB FILMJEI. Harmincöt ország több mint kilencven, zömmel az elmúlt év legjobb filmjeinek kikiáltott alkotásával szerepel a február másodikán kezdődő hagyományos belgrádi

filmfesztiválon, a FEST-en. A megnyitón Andrzej Wajda ismert lengyel rendező *Márványemberét* látja a közönség, majd egymást követik a többnyire jó kritikával érkező, sőt nemzetközi sikereket aratott filmek. Az egyesült államokbeli filmek közül Robert Jang *Kötéltáncosát*, Robert Altman *Lakodalmát* és a *Haj* című mjüzikel filmváltozatát várja nagy érdeklődéssel a közönség. Jó ajánlólevéllel, cannes-i nyagydíjjal jön az olasz Marco Ferreri *Szia, majom* című filmje és az ugyancsak olasz Ermanno Olmi *A facipő fája* című alkotása, továbbá Makk Károly *Egy erkölcsös éjszakája*. Az izgalmasabb alkotások közé tartozik majd nyilván Ingmar Bergman *Ősz szonáta*, Igor Talankin *Szergej apa* és Carlos Saura *Bekötött szemek* című produkciója is.

Most első ízben kerül műsorra a FEST-en jugoszláv filmblokk is. Ennek a különműsornak eddig hét filmje ismeretes. Ösbemutatón mutatják be Miša Radivojević *Meghibásodás és Žika Ristić Heves évek* című alkotását, a műsor többi filmje pedig Branko Bauer *Boško Buba*, Branko Ivanda *Nemzeti osztály*, Vatroslav Mimica *Oblak diverzáns utolsó hőstette* és Jovan Rančić *Az utolsó verseny* című filmje.

A rendszerint nagyszámú és neves hozzáértők részvételével megrendezendő FEST-kerekasztal az idén általános témára készül. Címe: Film — irodalom — színház.

JUGOSZLÁVIAI ÍRÓK MŰVEI KÜLFÖLDÖN. A Jugoszláv Szerzői

Jogvédő Hivatal most tette közzé az 1974-től 1976-ig külföldön kiadott jugoszláv irodalmi művek bibliográfiáját. A kimutatás szerint e három év alatt 126 jugoszláv irodalmi mű jelent meg külföldön fordításban, mégpedig csökkenő iránnyal: 1974-ben 13 országban 48 mű, a következő évben 15 országban 41 könyv látott napvilágot, 1976-ban pedig öt ország kiadói 37 jugoszláv író művét jelentették meg.

A kiadott könyvek számának tekintetében a Szovjetunió vezet: összesen 46 alkotást jelentettek meg, főleg orosz nyelvű fordításban. Csehszlovákiában a három év alatt 21 kötetet adtak ki jugoszláv íróktól, Magyarországon 19 könyvet, Lengyelországban tizenháromat, Bulgáriában tizenkettőt. Hat-hat könyv jelent meg a három év alatt Franciaországban és Romániában, az NSZK-ban öt, az NDK-ban négy; három-három kötetet adtak ki jugoszláv íróktól Olaszországban és Törökországban, kettőt-kettőt Nagy-Britanniában, Svájcban; Indiában, Finnországban, az Egyesült Államokban és Spanyolországban egy-egy könyv jelent meg jugoszláv írók tollából. A három év alatt tizenhat antológiát adtak ki külföldön, melyekben részben a jugoszláv nemzetek népköltészetét, részben pedig a nemzeti irodalmak legjavát mutatták be.

Talán nem is szorul magyarázatra, hogy főleg regények, novellás kötetek jelentek meg, de az ifjúsági irodalom művei is szép számban kerültek a fiatal külföldi olvasók kezébe jugoszláv szerzőktől, verseskötetet azonban csak elvétve adtak ki, értekező prózát pedig négy kötetnyit.

A szerzők közül Ivo Andrić vezet tíz külföldön megjelent könyvvel (egy művét a három év alatt két kiadásban jelentették meg Bulgáriában), Krležának hat könyve, Ciril Kosmač-

nak és Meša Selimovićnak 3—3 kötetet jelent meg külföldön e három év alatt. Két-két könyvét fordították le Danilo Kišnek, Srećko Kosovelnek, Tone Svetinának, Grozdana Olujićnak, Dušan Radovićnak, Ivana Brlić-Mažuranićnak, Vasko Popának és Marijan Matkovićnak. Szemmel látható, hogy a lefordított művek között nagy többségben vannak az élő írók alkotásai; a klasszikus szerzők közül Stevan Sremacnak és Ivan Cankarnak két-két kötetét, Prešernnek, Nušićnak, Nazornak, Ivan Tavčarnak pedig egy-egy könyvét fordították le.

A legtöbb mű a szerb irodalomból jelent meg fordításban (54); a szlovén irodalmat 31, a horvátot 27, a Crna Gora-it 14, a macedónt 10 kötet képviseli külföldön. A többi jugoszláv irodalomból, valamint a közös antológiákból összesen 26 kötet jelent meg az említett időszakban külföldön.

SZENTELEKY-NAPOK SZIVÁCON. Tizenegyszer adóztunk Szenteleky Kornél, az író, a műfordító és irodalomszervező-szerkesztő emlékének, a róla elnevezett művelődési rendezvény keretében. A december 16-án Szivácon megtartott emlékünepség keretét Sáfrány Imre virágcsendéleteinek kiállítása, a hagyományos Szenteleky-díjak kiosztása, szakmai tanácskozás, író-olvasó találkozó és színházi bemutatás képezte. A rendezvény központi eseménye a Szenteleky-napok Tanácsának díszülése volt, amelyen kiosztották a hagyományos díjakat. Ebben az elismerésben az idén az Újvidéki Rádió Iskolarádiója és Borbély János műfordító részesült. Bányai János, a bíráló bizottság elnöke megindoklásában többek között a következőket emelte ki a díjazottak munkájáról. „... 1954-ben indult az Iskolarádió műsora, elsődlegesen azzal a céllal, hogy pótolja az akkor még oly nagy mértékben hiányzó tanköny-

veket, mégpedig elsősorban a magyar nyelv és irodalom, valamint a történelem tárgyköréből. Kivételesen fontos szerepet töltött be akkor az Iskolarádió, és indulásának első pillanatától kezdve nagyszámú munkatársra támaszkodott, akik idejük és munkájuk nagy részét szentelték e feladat és szerep megvalósításának.

Az indulástól kezdve folyamatosan sugároz műsort az Iskolarádió. A nemzetiségi tankönyvkiadás fejlődésével párhuzamosan változik műsorainak szerepe és jellege, többé már nem kell vállalkoznia a hiányzó tankönyvek pótlására, hanem a meglévő tankönyvekre és programokra építheti a maga nemcsak ismeretterjesztő, hanem az iskolában szerzett tudást elmélyítő, kiszélesítő adásait, melyekben egyre nagyobb mértékben jutnak kifejezésre a rádiózás új és mindig megújuló közlésszervei is.

Tovább gazdagodnak az adások, ma már nemcsak a magyar nyelv és irodalom és nemcsak a történelem tárgyköréből sugároz műsort az Iskolarádió, hanem a szerbhorvát nyelv, a természettudomány, a zene, társadalomtudományok tárgyköréből is. Külön adásokat is szervez, mint a Beszélgetés az iskolapszichológussal vagy a Rádióegyetem műsorszámait. Aligha lehet ebben a rövid indoklásban akár felsorolni is mindazokat a figyelmet érdemlő adásokat vagy adástípusokat, melyeket az Iskolarádió ezideig kidolgozott, arra azonban rá lehet mutatni, hogy az adások tárgyköreinek kiszélesítésével együtt járt az adások minőségi elmélyítése is.”

Borbély János műfordítói munkásságáról a zsüri elnöke a következőket mondta:

„Borbély János prózaíróként kezdte, s nem is akármilyen prózaíróként. Mégis a másokért egyedül magatartásformát vállalta. A műfordítás feladatát. És szenvedélyesen végzi ezt a

munkát, éppolyan szenvedélyesen, ahogyan mások novellát vagy regényt írnak. Mert a műfordításban éppen az alkotói önkifejezés sajátos, és természetesen egész embert igénylő változatát ismerte fel. Regény- és novella-fordításai éppen ezért egyenrangúak az eredetivel. Gondoljuk végig, 1961-ben Ranko Marinković *Kezek* című novellás kötetét fordítja, 1963-ban egy másik modern író, Antonije Isaković *Páfrány és tűz* című könyvét, de a következő évben már Mirko Božić *A kurlanok* című regényét, s erről joggal állíthatjuk, hogy újabb fordítás-irodalmunk bravúrja. Majd két klasszikus mű következik, Ivan Goran Kovačić novellás kötete és Ivo Čipiko *Pókhálóban* című regénye, hogy 1969-ben ismét a modern irodalom egyik legjelesebb alkotójának, Antun Šoljan-nak *Rövid kirándulás* című regényét fordítsa, 1973-ban pedig a mai szerb irodalom egyik legfontosabb regényét, Danilo Kiš *Fővenyóra* című művét ülteti át magyarra. 1976-ban Milivoj Matošec *A kumroveci gyermekevek* című regényét fordítja, ebben az évben, 1978-ban pedig Danilo Kiš oly sokat vitatott, de kétségtelenül értékes elbeszéléskötetét, a *Borisz Davidovics sírhelye* címűt. Sorra mind jelentős művek, a mai horvát és szerb irodalmak kiváló alkotásai. Azt mondhatnánk, egy ilyen impozáns fordítás-sorozatért érdemes volt áldozatot hozni, mégsem mondjuk, inkább azt hangoztatjuk, hogy Borbély János kivételes műgonddal végzett munkája és a munka eredményei a hazai magyar irodalom szerves részét képezik, mint minden más, eredetileg magyarul írt regény vagy elbeszélés.”

HATVANNÉGY BENEVEZÉS A STERIJA JÁTÉKOKRA. Impozáns számú benevezés érkezett a minden évben áprilisban Újvidéken megrendező országos színházi fesztiválra a

Sterija Játékokra. A legjobb hazai szövegekre készült seregszemplére összesen 64 benevezés érkezett, ami arról tanúskodik, hogy színházaink mind nagyobb gonddal ápolják a hazai színházi irodalmat. Legtöbb benevezett előadással, összesen 15–15-tel Szerbia és Horvátország színházai szerepelnek; Vajdaság 11, Szlovénia 10, Bosznia-Hercegovina 7, Macedónia 4, Crna Gora és Kosovo autonóm tartomány pedig 1–1 darabot jelentett be.

A vajdasági színházak közül a Szabadkai Népszínház magyar társulata Miroslav Krleža *Út a paradicsomba* és Bosnyák István *Nehéz honfoglalás* című művével pályázott. Az előbbit Szabó István, az utóbbit pedig Varga István rendezte. Az Újvidéki Színház is egy Krleža-dramával és egy hazai magyar szerző színpadi művével kísérel meg első ízben eljutni az országos szemlére. Krležától az *Agóniát* játsszák Želimir Orešković rendezésében, a hazai magyar darab pedig a december utolsó napjaiban bemutatott Gion Nándor írta színpadi mű, az *Ezen az oldalon* című, melyet Radoslav Dorić állított színpadra. Az újvidéki Szerb Nemzeti Színház is jugoszláviai magyar szerzőt jelentett be: Deák Ferenc *Tor* című drámáját, valamint Jovan Sterija Popović vígjátékát, a *Fősvényt*. A vidéki színházak közül mind a három elsősorban Nušić-vígjátékkal kísérletezik. A zomboriak és a verseciek *A megboldogultat*, a zrenjanini színház pedig *A gyászoló családot* játssza. A már említetteknek kívül a zomboriak beneveztek még M. Sećerović *Andra és Ljubica*, a verseciek pedig M. Novaković *Kőpárna* című művét is. A szűkebb keretről a köztársasági és tartományi válogató bizottságok döntenek.

PECHÁN BÉLA FORUM KÉPZŐ-MŰVÉSZETI-DÍJAS. A művészi pá-

lyájának ötvenedik évfordulóját ünneplő Pechán Béla verbászi festőművész kapta az 1978. évi Forum Képzőművészeti-Díjat. Az életműért járó elismerést az Ács József, Deák Ferenc, Bela Duranci, Szombathy Bálint és Tolnai Ottó összetételű bíráló bizottság ítélte oda.

Pechán Béla kora gyermekéveitől foglalkozik festéssel. Kezdetben apja az ismert szecessziós festő Pechán József irányította, de hatással voltak rá az apa baráti köréhez tartozó festők is, elsősorban Egry József, Kernstok Károly és Nagy István. Kezdeti kísérletező éveiből realiztikus festményei a máig is jelentősek. Ezekből először 1928-ban készített önálló tárlatot. Az ötvenes évek elején felhagyott a realista gyakorlatával és az impresszionizmus, majd a kubizmus és a szürrealizmus irányába tesz kísérletet. Egy évtizeddel később kezdi meg máig véget nem érő sorozatát, a Quo vadis genus humanum? címűt, amelyben a bibliai mesék, a görög és római mitológia mára is vonatkoztatható eseményeivel foglalkozik. A bácskai síkság és a csatornapart görcsös fűzfái több évtizedes témái. Ez utóbbit elsősorban nagyszerű rajzokban örökíti meg.

KISS JULIANNA TÁRLATA. 1978. december 4-én nyílt meg Újvidéken a Vajdasági Képzőművészek Egyesületének képtárában Kiss Julianna szobrász kiállítása.

Kiss Julianna 1944-ben született; tanulmányait Újvidéken és Belgrádban végezte. Két évig Budapesten volt továbbképzésen. Eddig két önálló tárlata volt, és számos csoportkiállításon vett részt idehaza és külföldön. Több díjat nyert.

Újvidéki tárlatán tizennygy — 1975 és 1978 között készült — szobrárt látjuk: gipsz-, bronz- és terrakotta-mun-

kákat. Címük beszédes: két portrén kívül a pihenést variálja tizenkét szobrán. Mindegyik alkotása női alakot ábrázol; a női test puhaságát érzékelteti, a termékenységét fejezi ki formáival. Szobrai — a portrék kivételével — kis formátumúak, talán inkább vázlatnak kell őket tekinteni. A sima, nyugodt felületek, a tömeg hangsúlyozása, a pihenés, a nyugalom témája a művész mostani érdeklődéséről, élet-szemléletéről tesz tanúságot, és alkotói álláspontját szemlélteti.

ÚJABB FOLKLÓRSZEMINÁRIUM. November végén folklórszemináriumot szervezett Temerinben az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete. A tanácskozáson összesen öt beszámoló hangzott el, amelyekben zömmel a folklórkutatással foglalkozó pedagógusok számoltak be gyűjtéseik eredményeiről. Borús Rózsa a novembertől januárig tartó topolyai népszokásokról értekezett, Székely Mária a doroszlói lánytáncok két jellegzetes típusát dolgozta föl, Kovács Endre pedig ugyanennek a falunak hiedelemanyagába adott betekintést. Csorba Béla a Temerinben folyó néprajzi gyűjtőmunkát ismertette, Kónya Sándor pedig dolgozatában a Csóka és környékén végzett népdalgyűjtést ismertette.

A beszámólót követő vitáról értekezve dr. Matijevics Lajos egyetemi rendkívüli tanár a Magyar Szóban a következőket írja: „Valamennyien egyetértettek abban, hogy egyre jobban érzik hiányát egy központi jugoszláviai magyar archívumnak, amely ha nem is a teljes anyaggal, de legalább a forrásmunkák és a néprajzi adatok katalógusával, címével járulna hozzá a tudományosabb kutatómunkához, és könnyítené meg az érdeklődők tevékenységét.” A temerini találkozáson megegyeztek abban, hogy a jövő évi összefüggés egyik témája a

vajdasági temetők, a másik pedig a lótarthatás néprajza lenne.

A RUSZIN KULTÚRA HAGYOMÁNYAIROL. December elején két-napos tanácskozást tartottak Újvidéken a jugoszláviai ruszinok nyelvének és irodalmának állapotáról, fejlődési szakaszairól és lehetőségeiről. Juliján Tamás a jugoszláviai ruszin irodalom jelenéről, Gyura Latyák Mikola M. Kocsis nyelvész munkásságáról értekezett. Szó volt még a ruszin nyelv és kultúra helyzetéről a vajdasági oktatási rendszerben és a többnemzetiségű környezetben folyó nyelvhasználat feltevéleiről.

Még egy hír a jugoszláviai ruszinok művelődési életéből: kiosztották a háromévenként odaítélendő irodalmi díjakat. Az elmúlt időszak legjobb könyvéért járó díjat két szerző osztja: Gyura Papharhaji és Stefan Hudák. Az előbbi gyermekverseskötetével, az utóbbi pedig elbeszéléseinek válogatott kötetével érdemelte ki az elismerést. A Szvetlosc című ruszin irodalmi folyóirat az elmúlt évfolyam legértékesebb közleményéért járó díjat Juliján Tamás kapta.

VLAOVICS JÓZSEF NYERTE A MAGYAR SZÓ NOVELLA-PÁLYÁZATÁT. Lapzártakor tette közzé a Magyar Szó nemrég zárult novella-pályázatának eredményeit. A beérkezett több mint száz alkotás közül a Pap József, Vajda Gábor és Vukovics Géza összetételű bíráló bizottság díja érdemesnek Vlaovics József *Hazamenni*, Tolnai Ortó *Kittenberger közeplő uja* és Dudás Károly *Varnyú István megtérése* című novelláját tartotta. A díjakat ebben a sorrendben osztották ki. A Majtényi Mihályról elnevezett irodalmi pályázat díjazott illetve megvásárolt munkáit a Magyar Szó újról számától kezdve rendszeresen közli.